HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

אשה אומרת מת ואשה אומרת לא מת הרי זו לא תנשא: **גמ'** טעמא דאמרה לא מת הא אישתיקא תנשא הא אין צרה מעידה לחברתה לא מת איצטריכא ליה סד"א הא מיית והא דקאמרה לא מת לקלקולה לצרה היא דקמיכוונא [1]ותמות [א]נפשה עם פלשתים קאמרה קמשמע לן: אחת אומרת מת כו': וליפלוג רבי מאיר ברישא אמר רבי אלעזר במחלוקת שנויה ורבי יהודה ורבי שמעון היא ורבי יוחנן אמר אפילו תימא רבי מאיר בהא אפילו רבי מאיר מודה דכל לא מת בעדות אשה לאו הכחשה היא תנן עד אומר מת ועד אומר לא מת אשה אומרת מת ואשה אומרת לא מת הרי זו לא תנשא בשלמא לרבי אלעזר סתמא כר' מאיר אלא לרבי יוחנן קשיא: **מתני'** [ב][א]האשה שהלכה היא ובעלה למדינת הים ובאה ואמרה מת בעלי תנשא ותטול כתובתה וצרתה אסורה [ב]היתה בת ישראל לכהן תאכל בתרומה דברי רבי טרפון רבי עקיבא אומר אין זו דרך [ג]מוציאתו מידי עבירה עד שתהא אסורה לינשא ואסורה מלאכול בתרומה [ד]אמרה מת (לי) בעלי ואחר כך מת חמי תנשא ותטול כתובתה וחמותה אסורה היתה בת ישראל לכהן תאכל בתרומה דברי רבי טרפון רבי עקיבא אומר אין זו דרך מוציאה מידי עבירה עד שתהא אסורה לינשא ואסורה מלאכול בתרומה: **גמ'** וצריכא דאי איתמר הך קמייתא בהא קא"ר טרפון משום דצערא דגופה אבל חמותה דצערא מילי דעלמא אימא מודי ליה לרבי עקיבא ואי איתמר בהא בהא קאמר רבי עקיבא אבל בהך אימא מודה ליה לרבי טרפון צריכא א"ר יהודה אמר שמואל הלכה כרבי טרפון אמר אביי אף אנן נמי תנינא [ה]ניתן לי בן במדינת הים מת בני ואח"כ בעלי נאמנת בעלי ואחר כך בני אינה נאמנת וחוששין לדבריה וחולצת ולא מתייבמת לדבריה הוא דחוששין הא לדברי צרה אין חוששין ש"מ:

מתני'

אשה אומרת מת ואשה אומרת לא מת הרי זו לא תנשא. הואיל ובאת שניה קודם שיתירוה על פי ראשונה ואפי' שניה זו צרתה אוסרתה. ובגמ' מוקמינא לה להאי סתמא כר' מאיר דאמר צרתה נמי מכחשא לה: **גמ' לא מת אילטריכא ליה.** דאע"ג דאי שתקא פשיטא לן דלא תנשא בעדות חברתה אילטריך לאשמועינן היכא דמכחשא לה נמי לא תנשא דמהו דתימא כיון דאתיא ומערערא גליא דעתא דלצעורי לצרה קאתיא ולעגנה שלא תנשא ותמות נפשה עם פלשתים קעבדא הלכך אפי' היא תשתרי קמשמע לן: **במחלוקת שנויה.** במחלוקת אחרונה אף ראשונה שנויה דלא תימא סתמא דברי הכל היא אלא ר' יהודה ור"ש היא דאמרי צרה לא מכחשה: **לא מת לאו הכחשה היא.** דרבנן הימנוה לקמא: **ואשה אומרת לא מת.** אפי' צרתה במשמע: **מתני' היתה.** צרתה בת ישראל לכהן: **תאכל בתרומה.** בחזקת שבעלה קיים ואינה חוששת לעדות צרתה הואיל ואינה נאמנת להשיאה אינה נאמנת לפוסלה: **וחמותה אסורה.** שאין כלה מעידה לחמותה ואע"ג דאמרה ברישא מת בעלי דפקע לה לד כלות והויא נכרית אפילו הכי לא מהימנא כדאמר לעיל (דף קיז:) הא לאו בעלה מיית ולא חמוה מיית כו': **היתה.** חמותה בת ישראל לכהן כו': **גמ' צערא דגופה.** תשמיש מונעת לה מבעלה הא ודאי משקרא כדי לקלקלה שתנשא (א) ואפי' שהיא נשאת תמות נפשה עם פלשתים: **מודי ליה לר"ע.** דלא מחזקינן לה בשקרנית כולי האי ונהי דלהשיאה לא מהימנא אבל לחומרא לענין תרומה תיחוש: **ניתן לי בן.** אשה שהלכה עם בעלה למדינת הים וכשילתה מכאן לא היה לה בן ועומדת בחזקת ייבום ובאת ואמרה ניתן לי בן במדינת הים ומת בני ואח"כ מת בעלי דלא מפקא נפשה מחזקה קמייתא שעדיין היא צריכה לייבם נאמנת ומותרת להתייבם: **אינה נאמנת.** להנשא לשוק בלא חליצה דכי הימנוה רבנן לאשה אבעלה הימנוה דדייקא ומנסבא אבל לאפוקי נפשה מיבם לא הימנוה דזימנין דסניא ליה: **וחיישינן לדבריה.** דאפקה נפשה מחזקה ואם בא יבם לייבמה לא שבקינן לה וחולצת: **לדבריה.** מיעוטא משמע:

מתני'

הכא פשיטא וי"ל דניחא ליה לאקשויי מסיפא כיון דמשכח לה אי נמי דרישא דהתם כיון דעד אחד נאמן מן התורה הוי כתרי ותרי ואי מכחשי אהדדי לא היתה שותה אבל הכא תקנתא דרבנן היא: [ו]**ומכחישות זו את זו הרי אלו לא ינשאו.** דודאי אחת מהן שקרנית ואולי שתיהם אומרות שקר כי לא ידעו אמתת הדברים ואיכא מאן דאמר בגמ' דר"מ פליג ברישא ואיכא נמי הכחשה ולא תנשא והא דלא נקט פלוגתייהו ברישא משום דהוה אמינא דבסיפא מודה: [ז]**[הואיל] וזו וזו מודות שאין** קיים. אבל המכחשת ואומרת קיים אותה לא תנשא דרישא מיתוקמא כוותייהו: **טעמא דאמרה לא מת הא אישתיקא כו'.** וא"ת מאי דייק והא לא מת אילטריך ליה לאשמועינן שאע"פ שמכחשה צרתה תנשא וליכא למימר דהא פשיטא כיון שאין צרה מעידה לחברתה דהא אילטריך טובא דפליג ר"מ עלה ולר' יוחנן נמי אשמעי' דר"מ מודה בהא ואר"י דדייק מדקאמר זאת שאומרת לא מת לא תנשא דלא הוי ליה למיתני אלא אחת אומרת מת ואחת אומרת לא מת תנשא ואנא ידענא דהאומרת מת קאי דהיא דלא מת שויתה לנפשה חתיכה דאיסורא: **סד"א הא מימת מיית.** יש לנו לומר שמת יותר ממה שהיתה שותקת דאי שתקה ודאי בעיא לקלקולה אבל כשאומרת לא מת מחמת שנאה אומרת כן שהיא רוצה שתתעגן דאי לא ידעה דמית היתה שותקת לקלקלה וא"ת מכל מקום היכי סלקא דעתא למישרייה כיון דשויתה לנפשה חתיכה דאיסורא וי"ל דאפי' מודה ונתנה אמתלא לדבריה אינה נאמנת ולא דמיא (כתובות כב.) לאשה שאמרה אשת איש אני וחזרה ואמרה פנויה אני דנאמנת כשנתנה אמתלא לדבריה: **דכל לא מת בעדות אשה לאו הכחשה היא.** נראה לרבינו יואל דה"ק דכל לא מת אפי' בבת אחת ובצרות דוקא לא הויא הכחשה דהימנוה רבנן וצרתה שאומרת שוב לא מת אין להאמינה אבל בעד ועד בבת אחת אמר במתני' בסיפא לא תנשא ואמרינן לעיל עד אומר מת והתירוה לינשא הא לא התירוה לינשא אלא באו שניהם בבת אחת לא תנשא ועל כן יש לפרש דבצרות דוקא איירי וטעמא דלא מת דלא הוי הכחשה שמכחשתה צרתה ואין לנו להאמינה ולכך תנשא האחרת אבל זו אומרת מת וזו אומרת נהרג הויא ודאי הכחשה כיון דשתיהן באות להתיר עצמן ואינן מכוונות דבריהן דאמרי בדדמי ואין יודעות אמתות הדברים והשתא דייק שפיר מסיפא דקתני אשה אומרת מת ואשה אומרת לא מת הרי זו לא תנשא ואפי' צרות משמע כדפי' בקונטרס דאי לאו הכי מה משמיענו היינו עד ועד דעלמא וקאמר בשלמא לר"א סתמא כר"מ ופליגא ארישא דאמר תנשא אפי' בבת אחת אלא לרבי יוחנן קשה כו' אבל אם היינו מפרשים דר' יוחנן איירי דכל לא מת היינו בזה אחר זה א"כ מאי מקשה מסיפא לר' יוחנן וגם לכולי עלמא יש להעמידה לר"א דאיירי בבת אחת ודוקא בצרה דכל לא מת בעדות אשה לאו דוקא אלא בצרה כדפי': **אשה אומרת מת ואשה אומרת לא מת.** (ב) אי אמרי' דאשה אחת מכחשת את העד היכא שבאין יחד ואם אמת הוא כן הוה ליה למיתני הכי דהוי ליה רבותא טפי ובירושלמי מלא ר' יהודה דאין הכי נמי ומייתי ברייתא הכי: **אלא לר' יוחנן קשיא.** דאשה אומרת אפי' בצרתה משמע וא"ת מנלן דלמא בנשים בעלמא איירי דהכי תנן בפ' מי שקינא (סוטה דף לא:) עד אחד אומר נטמאת ועד אחד אומר לא נטמאת אשה אומרת נטמאת כו' והתם לא קאי אצרות ואפ"ה קתני אשה וי"ל דהתם ליכא למיטעי דצרות איירי: **בת ישראל לכהן תאכל בתרומה.** מספקא לר"י אי דוקא בתרומה דרבנן אי נמי בתרומה דאורייתא דאוקמה אחזקה דדייקא ומינסבא ועל צרתה אין להאמינה ואוקמה אחזקת אשת איש מידי דהוה אשני שבילין[ח] מיהו איכא הכא חדא דעביד איסורא ממ"נ ובכי האי גוונא לא ילפינן מסוטה כדמשמע בריש מסכת נדה (דף ג: ושם) ובמס' חולין (דף ט: ושם): **אף אנן נמי תנינא.** הא דלא מייתי רישא דהאשה שהלכה היא ובעלה שמא משום דסיפא מיירי בהתר יבמה לשוק כמילתיה דרבי טרפון דייק מיניה: **לדבריה הוא דחוששין.** תימה לר"י דהיכי מייתי סייעתא לר"ט מהך דקתני לדבריה חוששין ולא לדברי צרתה דלמא הכא ר"ע מודה כיון שאם לא ניחוש לדברי צרה ליכא עבירה כלל אבל בדרבי עקיבא אילו לא ניחוש לדברי צרה ואכלה בתרומה איכא עבירה בודאי ואמר ר"י דלא דייק אלא מייתור וחוששין לדבריה:

אמר

מסורת הש"ס

א) נ"ל נפשי, ב) [לקמן קכ.], ג) [נ"ל מוציאתה], ד) [לעיל קיז:], ה) [לקמן עמוד ב וקיט:], ו) שייך לעיל קיז:, ז) ג"ז שייך שם, ח) [פסחים י. כתובות כו.],

◆

תורה אור השלם

1. וַיֹּאמֶר שִׁמְשׁוֹן תָּמוֹת נַפְשִׁי עִם פְּלִשְׁתִּים וַיֵּט בְּכֹחַ וַיִּפֹּל הַבַּיִת עַל הַסְּרָנִים וְעַל כָּל הָעָם אֲשֶׁר בּוֹ וַיִּהְיוּ הַמֵּתִים אֲשֶׁר הֵמִית בְּמוֹתוֹ רַבִּים מֵאֲשֶׁר הֵמִית בְּחַיָּיו: שופטים טז ל

◆

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה צערא וכו' שתנשא ואף על פי שהיא נשאת: (ב) תום' ד"ה אשה וכו' לא מת אית דאמרי לאשה אחת:

◆

מוסף רש"י

אמרה מת בעלי ואחר כך מת חמי. רבותא אשמעינן, דאע"ג דאמרה ברישא מת בעלי ונמצא שאין זו חמותה והרי היא לה כנכרית, אפילו הכי לא מהימנא דאמרה מת חמי וחמותה אסורה (לעיל קיז:). **ניתן לי בן במדינת הים.** והיא הלכה בלא בן ובחזקת עתידה לייבם (לקמן קיח:). **מת בני ואח"כ בעלי.** והריני זקוקה ליבם כבתחילה, נאמנת. במה שאמרה מת בני ראשון ואח"כ בעלי, ולא חיישינן דלמא משום דרחמא ליבם קאמרה, מאי טעמא הואיל ובחזקת ייבום יצתה היתה עומדת ופיה אסר עצמה על היבם כשאמרה ניתן לי בן, והוא הפה יכול להתיר עצמה ליבם ולומר מת בני ראשון (לקמן קיט:). **בעלי ואחר בני אינה נאמנת.** להנשא לשוק הואיל ובחזקת ייבום יצתה וחיישינן דלמא משום דסניא ליה קאמרה ניתן לי בן, **וחוששין לדבריה.** שמא אמת הן ואסורה לייבם וחולצת (שם).

עין משפט נר מצוה

לה א מיי' פי"ב מהל' גירושין הל' טו סמג עשין נ טוש"ע אה"ע סימן יז סעיף מה:

לו ב מיי' פי"ט מהלכות תרומות הלכה ד:

◆

תוספות ישנים

במחלוקת שנויה ור' יהודה ור' שמעון הוא. וא"ת הא קיהבי טעמא למלתייהו הואיל וזו [וזו אומרות] שאינו קיים משמע דאם אחת אומרת שאינו מת הוא הכחשה ולעיל אמר דאחת אומרת מת תנשא אע"פ שאחת אומרת לא מת. וי"ל לדבריו דר' מאיר קאמרי הריב"ן: כל לא מת וכו' וא"ת וכי לא ידע ר' יוחנן דמותיב לה [מ]מתני' וי"ל דה"פ כל לא מת כגון שצרתה אומרת לא מת ומ"מ מותיב ממתני' דמשמע אשה אומרת לא מת והך אשה אפי' צרה במשמע: אמר אביי אף אנן נמי תנינא. לדבריה הוא דחוששין. לכאורה קשה דהא אפי' ר"ע מודה בהא דע"כ לא פליגי אלא כיון דמהימנא לגבי נפשה א) להאכילה בתרומה כדאמרי' במתני' אבל הכא לא מהימנא דאמרי' חולצין. וי"ל דדייק לישנא יתירה ב) שהרי תנא חוששין לדבריה. ולמה לי למיהדר ומתני בסיפא חוששין לדבריה אלא למידק לדבריה חוששין הא לדברי צרתה אין חוששין גם היכא דמהימנא לגבי נפשה כמו בפלוגתא דר' ישמעאל ור' עקיבא ולכך מייתי בבא דסיפא ולא בבא דרישא:

א) אולי צ"ל כיון דמהימנא לגבי נפשה דמותרת להנשא נאמנת ג"כ על צרתה לאוסרה בתרומה. ב) צ"ל שהרי תנא ברישא ור"ל ברישא דהיא מתני' דלקמן ע"ב באם הלכה היא ובעלה ובנה למד"ה.

◆

תוס' חד מקמאי

גמ' ולפלוג נמי ר"מ ברישא אפי' תימא ר"מ כל לא מת בעדות אשה לאו הכחשה היא. פי' בעדות צרה קאמר וכן מצאתי מוגה בס' אבא מארי ז"ל בכתב ידו אבל בעדות דעלמא ודאי לאו הכחשה הוה דהא גבי סוטה שנאמנת אשה לומר לא נטמאת ואפ"ה אשה אומרת נטמאת ואשה אומרת לא נטמאת בבת אחת אשת היתה שותה כדאי' בפרק מי שקינא. ולא אמרי' כל לא נטמאת בעדות סוטה לאו הכחשה הוא: תנן עד א' או' מת ועד א' או' לא מת אשה א' אומרת מת ואשה א' או' לא מת הרי זו לא תנשא בשלמא לר"א הא אין ר"מ היא אלא לר' יוחנן קשיא. פי' מדרישא בצרה סיפא נמי בצרה. גם זה מצאתי מוגה בס' אבא מרי ז"ל בכתב ידו. ולמדו בנשים דעלמא דאחת אומרת מת ואחת אומרת לא מת אליבא דרבי עקיבא לא תנשא כדבריננא מסוטה. וה"ר אלפס הגיה משנה זו כפשט' ובהדיא מוקמי' לה כר"מ. ואולי מפני שסתם משנה זו כר"מ פסק כר"מ משום דהו"ל מחלוקת ואח"כ סתם והלכה כסתם. ורישא דמתני' דקתני א' אומר' מת וא' אומר' לא מת זו שאומרת מת תנשא ותטול כתובתה אע"ג דר"א מוקי לה כר' יהודה ור"ש סמך הרב על דברי ר' יוחנן שהוא רבו דא' כל לא מת בעדות אשה לאו הכחשה היא. ואע"ג דאקשינן לר' יוחנן מסיפא דקתני ה"ז אל תנשא ולא פריק קושיא אמרינן ולא תיובתא הלכך הלכה כר' יוחנן דרבו דר"א הוא. רישא ר' יהודה וסיפא ר"מ ולר' יוחנן דאמר כללא דמילתא כל לא מת באשה לאו הכחשה הוא. סיפא קשה לד"ה ואולי י"ל דסמך על מה שכתבתי שלא אמר ר' יוחנן כל לא מת בעדות אשה לאו הכחשה היא אלא גבי צרה אבל באשה דעלמא הכחשה הויא ולא תנשא וכתב המשנה הזאת משום אשה דעלמא ובודאי אית ליה לרב ז"ל לפרש ולא לסתום: